

Notat

Retningslinjer for regulering av fiske etter anadrome laksefisk i vassdrag og sjø for sesongene 2010-2014

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Forskriftene for fiske etter anadrome laksefiske i vassdrag og sjø skal revideres, med sikte på å innføre nye femårige forskrifter for perioden 2010 – 2014.

Det ble vedtatt femårige forskrifter for elvefisket etter anadrom fisk i 2008, mens forskriftene for sjøfisket ble vedtatt for ett år og revidert før sesongen 2009. Bestandsutviklingen de senere år, økt kunnskap om bestandene, ny vitenskapelig rådgiving og nye internasjonale føringer for forvaltningen av laksefisket gjør det imidlertid nødvendig å revidere forskriftene både i sjø og elv før sesongen 2010.

Sjøoverlevelsen for laks, sjøørret og sjørøye er i de senere år betydelig redusert. Dette betyr at det er langt færre voksne fisk som kommer tilbake i forhold til utvandrende smolt enn tidligere, noe som medfører at det er færre fisk å fiske på selv om smoltproduksjonen i vassdragene opprettholdes. Klimaendringene påvirker bestandene, og effekten kan bli både redusert smoltproduksjon i elvene og ytterligere redusert sjøoverlevelse. Store og livskraftige bestander har langt bedre forutsetninger for å motstå og tilpasse seg disse klimaendringene enn reduserte bestander. I tillegg har en rekke andre menneskeskapt påvirkningsfaktorer den senere tiden, spesielt fra oppdrett, redusert bestandene og kan forventes å gjøre det framover. Dette stiller strenge krav til fiskereguleringene, selv om det også må rettes innsats mot årsakene til nedgangen. I NASCOs retningslinjer er det understreket at ”.. mens responsen på kort sikt ift sviktende gytebestandsmåloppnåelse vil være å redusere eller eliminere beskatningen, må det også gjøres en innsats for å identifisere og iverksette tiltak mot annen påvirkning som kan være hovedårsak til bestandsnedgangen.”

Reguleringsprosessen for perioden 2010-2014 blir i prinsippet lagt opp på samme måte som ved forrige revisjon, men oppgavefordelingen er noe endret som følge av rollen og oppgavene til det nylig oppnevnte vitenskapelige rådet for lakseforvaltning.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har fått i oppdrag av Miljøverndepartementet (MD) å utrede en konsesjonsordning for sjølaksefiske med kilenot og krokgarn. DNs utredning er nå oversendt MD, som vil ta stilling både til innholdet i utredningen og videre framdrift i arbeidet. Fiskereguleringene for laksefisket må revideres på nytt dersom konsesjonsordningen skal innføres i løpet av den kommende forskriftsperioden.

1.2 Mål og prinsipper

Av St.prp. nr. 32 (2006-2007) går det fram at: *"Regjeringen har som mål å bevare og gjenoppbygge laksebestander av en størrelse og sammensetning som sikrer mangfold innen arten og utnytter dens produksjonsmuligheter. Laksens leveområder skal forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares, og trusselfaktorer skal identifiseres og fjernes. Der dette ikke er mulig, skal trusselfaktorenes virkning på laksebestandenes produksjon, størrelse og sammensetning motvirkes eller oppheves gjennom tiltak. Påvirkninger som truer laksens genetiske mangfold skal reduseres til ikke-skadelig nivå innen 2010. Den internasjonalt anerkjente føre-var-tilnærmingen i lakseforvaltningen skal legges til grunn av alle involverte sektorer. Ved inngrep og andre påvirkninger er utgangspunktet at den som forvolder skade på ressursen skal gjenopprette eller kompensere for skaden. Innenfor disse rammene skal lakseressursene forvaltes til størst mulig nytte for samfunnet, rettighetshavere og fritidsfiskere."*

Om reguleringene i laksefisket ble det i proposisjonen slått fast at: *"Reguleringene i laksefisket skal baseres på de vitenskapelige rådene fra det internasjonale havforskningsrådet ICES og på moderne forvaltningsprinsipper, herunder den føre-var-tilnærmingen som er utviklet for disse fiskeriene i NASCO. Disse rådene innebærer i første rekke at laksefisket bør baseres på de bestandene som utnytter produksjonskapasiteten sin fullt ut, og at fiske på øvrige bestander bør begrenses i størst mulig grad. Dette kan bare oppnås ved å redusere fisket på blandede bestander. Sjølaksefisket må derfor reduseres og sannsynligvis også fases ut i enkelte områder. I tillegg vil det være nødvendig å senke beskatningstrykket eller innføre fiskeforbud i deler av vassdrag med klart atskilte bestander med ulik status."* I proposisjonen ble det videre slått fast at gytebestandsmål må legges til grunn for reguleringene i laksefisket, og at det skal tas hensyn til innslag av rømt fisk.

Norge er medlem i NASCO, som er etablert under konvensjonen om bevaring av laks i det nordlige Atlanterhav. Gjennom medlemskapet er Norge forpliktet til å følge vedtatte retningslinjer i NASCO. Det er laget en egen prosedyre ("decision structure"), som skal brukes ved regulering av fiske. Prosedyren går i korte trekk ut på å indentifisere bestander som inngår i fisket og vurdere gytebestanden opp mot gytebestandsmålet for hver enkelt bestand. De internasjonale forpliktelsene er også fastslått i proposisjonen: *"Regjeringen legger til grunn at Norge har et særlig ansvar for den atlantiske laksen og dermed bør være et foregangsland i arbeidet med å følge opp de internasjonale retningslinjene for villaksforvaltningen"*.

Gjennom behandlingen av stortingsproposisjonen sluttet Stortinget seg til proposisjonens målsettinger for laksebestandene og prinsipper for lakseforvaltningen, herunder reguleringen av laksefisket.

Spørsmålet vedr. reguleringer av laksfiske er senere også blitt tatt opp av Stortinget ifm behandling av Innst. S. nr. 58 (2008–2009) Om å utarbeide en helhetlig handlingsplan for bevaring av den nordatlantiske villaksen. Energi- og miljøkomiteen peker i hovedsak på behovet for oppfølging av de tiltak som er beskrevet i St.prp. nr. 32. Når det gjelder fiskereguleringer sier komiteen følgende: *"Komiteen er kjent med årets strenge regler i laksefisket, og vil peke på at det også i årene fremover vil være nødvendig med strenge laksereguleringer i både vassdrag og sjø, noe som vil bidra til å bygge opp laksebestandene"*.

1.3 Rettslig grunnlag for reguleringene

Lakse- og innlandsfiskloven av 15. mai 1992 har som formål å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Innenfor rammene skal loven gi

grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere.

I følge lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 15 skal høsting og annet uttak av naturlig villlevende dyr følge av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Naturmangfoldlovens § 16 åpner for at vedtak om høsting av lakse- og innlandsfisk kan treffes med hjemmel i lakse- og innlandsfiskloven. I lakse- og innlandsfisklovens § 33 gis det hjemmel for å åpne for fiske etter anadrome laksefisk når det er forsvarlig ut fra en vurdering av formålet med loven. Nasjonale forskrifter for fiske etter anadrome laksefisk gir nærmere bestemmelser om åpning av fiske, tillatte redskaper, minstemål, oppgaveplikt og registrering av redskap.

1.4 Kunnskapsgrunlaget

Informasjonskilder som skal brukes ved regulering av fiske etter anadrome laksefisk:

- St.prp.nr 32 (2006-2007) Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder
- Tilrådingene fra Det internasjonale havforskningsråd (ICES)
- NASCOs retningslinjer vedr. regulering av fiske
- Status for norske laksebestander i 2009 og råd om beskatning (Rapport nr 1 fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning)
- Fangststatistikk
- Kategorisystemet
- Sårbarhetsvurdering av ville laksebestander overfor rømt oppdrettslaks (NINA rapport 244)
- *Laksefiskeboka* (NINA temahefte 20)
- Bestandsutvikling hos sjøørret og forslag til forvaltningstiltak. Notat fra arbeidsgruppe (DN-notat 2009-1)

I tillegg kommer relevant lokal informasjon, resultater fra løpende overvåkningsprogrammer, samt enkeltundersøkelser og utredninger som omhandler spesielle problemstillinger som forsuring/kalking, lakselus, *Gyrodactylus salaris* og vassdragsregulering.

Vitenskapelig rådgivning

ICES avgir hvert år vitenskapelige råd til NASCO. Rapporten fra ICES inneholder bl a oversikt over fangster, bestandsstatus og beskatningsråd. Beskatningsrådene baseres på vurderinger av tilstanden til bestandskompleks fra store geografiske områder (for eksempel Nord-Europa).

Ut fra nye faglige utfordringer og overgang til en mer kunnskapskrevende lakseforvaltning ble et bredt sammensatt Vitenskapelig råd for lakseforvaltning etablert i 2009. Rådet består av lakseforskere som til sammen dekker bredden i de relevante temaene for forvaltning av norsk villaks på en god måte. Rådet har som en sentral oppgave å fremskaffe det faglige grunnlaget og gi vitenskapelige råd for reguleringene av fiske etter anadrome laksefisk i årene som kommer.

Foran reguleringene i 2008 utarbeidet NINA rapporten "Sårbarhetsvurdering av ville laksebestander overfor rømt oppdrettslaks". Vurderingen bygger på tilgjengelig kunnskap om hvordan forskjellige nivåer av innslag av rømt oppdrettsfisk i gytebestander av vill laks påvirker den genetiske strukturen i bestandene over tid.

Kategorisystemet

Kategorisystemet er en inndeling av anadrome vassdrag ut fra tilstanden til bestandene sett i forhold til skadelig menneskeskapt påvirkning. Et vassdrags kategoriplassering baseres på en samlet vurdering av de forhold som har betydning for bestandens eksistens og produksjon.

Kategorisystemet er revidert i år, og gytebestandsmåloppnåelse for laks og påvirkning fra rømt fisk er integrert i kategoriseringen. Gytebestandsmåloppnåelsen er vurdert av det vitenskapelige rådet for lakseforvaltning, mens NINA vurderer laksevassdragene ift påvirkning av rømt fisk. Alle anadrome vassdrag blir gjennomgått på nytt som grunnlag for fiskereguleringene.

1.5 Utviklingen internasjonalt

Bestandsutvikling

I alle årene ICES har gitt beskatningsråd til NASCO har det vært konkludert med at det nordeuropeiske bestandskomplekset (summen av all ensjøvinterlaks og flersjøvinterlaks) enten har hatt full reproduktiv kapasitet eller har hatt risiko for redusert reproduktiv kapasitet før fiske tar til.

ICES gir følgende beskatningsråd for de nordeuropeiske laksebestandene: “*..the precautionary approach is to fish only on maturing 1 SW salmon from rivers where stocks have been demonstrated to be at full reproductive capacity. Furthermore as a consequence of the different status of individual stocks within the stock complex, mixed stock fisheries present particular threats to stock status*”. Rådet vedr fiske på flersjøvinterfisk er identisk.

I tillegg har ICES i 2009 for første gang utarbeidet prognoser for mengden fisk fra nordeuropeiske bestander på tilbakevandring fra havet før fiske tar til. Prognosene er utarbeidet for årene 2010-2012 og indikerer at det for første gang er fare for at det kan være for lite laks i alle størrelsesgrupper på innvandring til elvene i Nord-Europa før fisket tar til.

Fiske på blanda bestander

Alt fiske etter laks i sjøen innebærer spesielle utfordringer, fordi det i større eller mindre grad er et fiske på blanda bestander. Et slikt fiske gjør det i begrenset grad mulig å skjerme bestander fra beskatning.

I NASCO har en blitt enig om at *forvaltningen skal ha som mål å beskytte de svakeste bestandene som bidrar til fisket*. Råd fra ICES går ut på at *fiske på blandede bestander, spesielt på kysten eller i åpent hav, er spesielt vanskelig å forvalte fordi fisket ikke kan rettes spesielt mot bestander som har full reproduktiv kapasitet hvis det også er bestander under bevaringsmålet blant bestandene det fiskes på*. Videre sier ICES at *bevaring best kan oppnås ved å fiske kun på bestander som kan dokumenteres å ha full reproduktiv kapasitet, og at fiske i estuarier og spesielt elver best kan møte dette kravet*.

I det internasjonale samarbeidet rettes det også fokus mot fiske som fanger fisk med opprinnelse fra andre land ("interceptory fishery"). I Norge er det registrert at fisk fra Russland utgjør en betydelig andel av fangsten i sjølaksefiske i Finnmark og delvis Nord-Troms. Fisk fra Sverige inngår sannsynligvis til en viss grad i fangstene lengst sør i landet.

Et fiske som fanger fisk med opprinnelse fra andre land vil nesten alltid oppfattes som problematisk i internasjonal sammenheng. Færøyene, som avstår fra å fiske laks bl a fordi fisk fra svake bestander inngår i fangstene, forventer at andre land skal gjøre det samme. Norske bestander bidrog til ca 40 % av fangstene ved Færøyene. Det forventes også at land med svake bestander gir disse maksimal beskyttelse innenfor sine territorialområder.

Sjølaksefiske har gjennom de siste par tiår fått et stadig mindre omfang, og det gjenværende fisket står bare for en liten andel av totalfangsten. Land som Island, Canada, England og Wales, Skottland og Irland, som tidligere har hatt til dels omfattende sjølaksefiske, har enten sluttet å fiske laks i sjøen eller har et svært begrenset fiske. Fisket på blandede bestander ble redusert i Norge gjennom fiskereguleringene i 2008, men likevel er Norge det landet som har det mest omfattende sjølaksefisket etter atlantisk laks.

Rømt oppdrettsfisk

I følge ICES var bidraget av rømt oppdrettsfisk i de nasjonale fiskeriene på de nordeuropeiske laksebestandene i 2008 relativt lavt (< 2 %) i de fleste land, og på nivå med verdiene som har vært rapportert foregående år. Norge skiller seg imidlertid klart fra dette, og har fortsatt et betydelig innslag av oppdrettsfisk i fangstene. I 2008 var andelen 23 % i kystfarvann, 30 % i fjordene og 9 % i sportsfisket i elvene. Innslaget av rømt oppdrettsfisk i gytebestandene har i løpet av de siste 10 årene vært stabilt høyt på rundt 15 %, på tross av at rapporterte rømminger har variert betydelig. Innblanding av rømt oppdrettsfisk i ville laksebestander regnes som en av de mest alvorlige menneskeskapte truslene mot villaksbestandenes videre eksistens, og det må tas hensyn til dette ved regulering av fiske.

Gjenutsetting

Ulike former for gjenutsetting i sportsfisket har fått stadig større anvendelse som forvaltnings- og bevaringstiltak i lakseforvaltningen. I følge ICES varierte andelen av gjenutsatt fisk av total fangst fra 19 % i Island til 100 % i USA. I 2008 ble mer enn 204 000 laks registrert gjenutsatt, om lag 26 000 mer enn i 2007. Norge innførte som det siste av medlemslandene i NASCO rutiner for rapportering av gjenutsatt laks i 2009.

2. Bestandssituasjon og regioninndeling

Det vitenskapelige rådet for lakseforvaltning har gitt en detaljert beskrivelse av bestandssituasjonen og utviklingen i laksefisket i sin rapport "Status for norske laksebestander i 2009 og råd om beskatning". Til grunn for vurderingene og rådene ligger estimat av gytebestandsmåloppnåelse for bestandene med fastsatte gytebestandsmål. Ved utforming av beskatningsråd i sjøregionene er det i tillegg tatt hensyn til vassdrag uten fastsatt gytebestandsmål basert på kategoriseringen fra 2006.

Beskatningsrådene for elvefisket er gitt for enkeltvassdrag, mens sjølaksefisket er vurdert på region- og fjordnivå. Rådet har delt fjordregionene skjønnsmessig inn i enkeltfjorder, og det er gitt separate beskatningsråd for fjordene og en samlet vurdering av fjordregionen. Fordi mye av fisket i Tana beskatter laks fra flere genetisk forskjellige bestander, er fisket i hovedstrengen i Tanavassdraget vurdert etter samme prinsipper som for sjølaksefisket i fjordregionene.

Regioninndelingen er den samme som ved forrige revisjon av fiskeforskriftene (figur 2.1 og figur 2.2). En viktig premiss for regioninndelingen er kunnskap fra merkeforsøk på kilenotstasjoner langs kysten. Studiene viste at laks som fanges i ytre kyststrøk normalt tilhører mange bestander fra flere regioner, mens laks fra stasjoner i fjordstrøkene i langt større grad bare tilhører bestander fra elver inne i fjorden. Kysten er derfor delt inn i ytre kyststrekninger og fjordregioner. Grensen mellom ytre og indre region er fastsatt på bakgrunn av merkeforsøkene og lokalkunnskap. Inndelingen følger i størst mulig grad kommunegrensene. Likevel er 48 kommuner delt i en ytre og en indre del, der den ytre delen sogner til en kystregion og den indre delen tilhører den tilgrensende fjordregionen (tabell 2.2).

Regiongrensene skal ligge fast. For områder med ulike beskatningsråd innen regioner skal fylkesmennene foreslå grenser dersom det er behov for det (jf rapporten fra det vitenskapelige rådet).

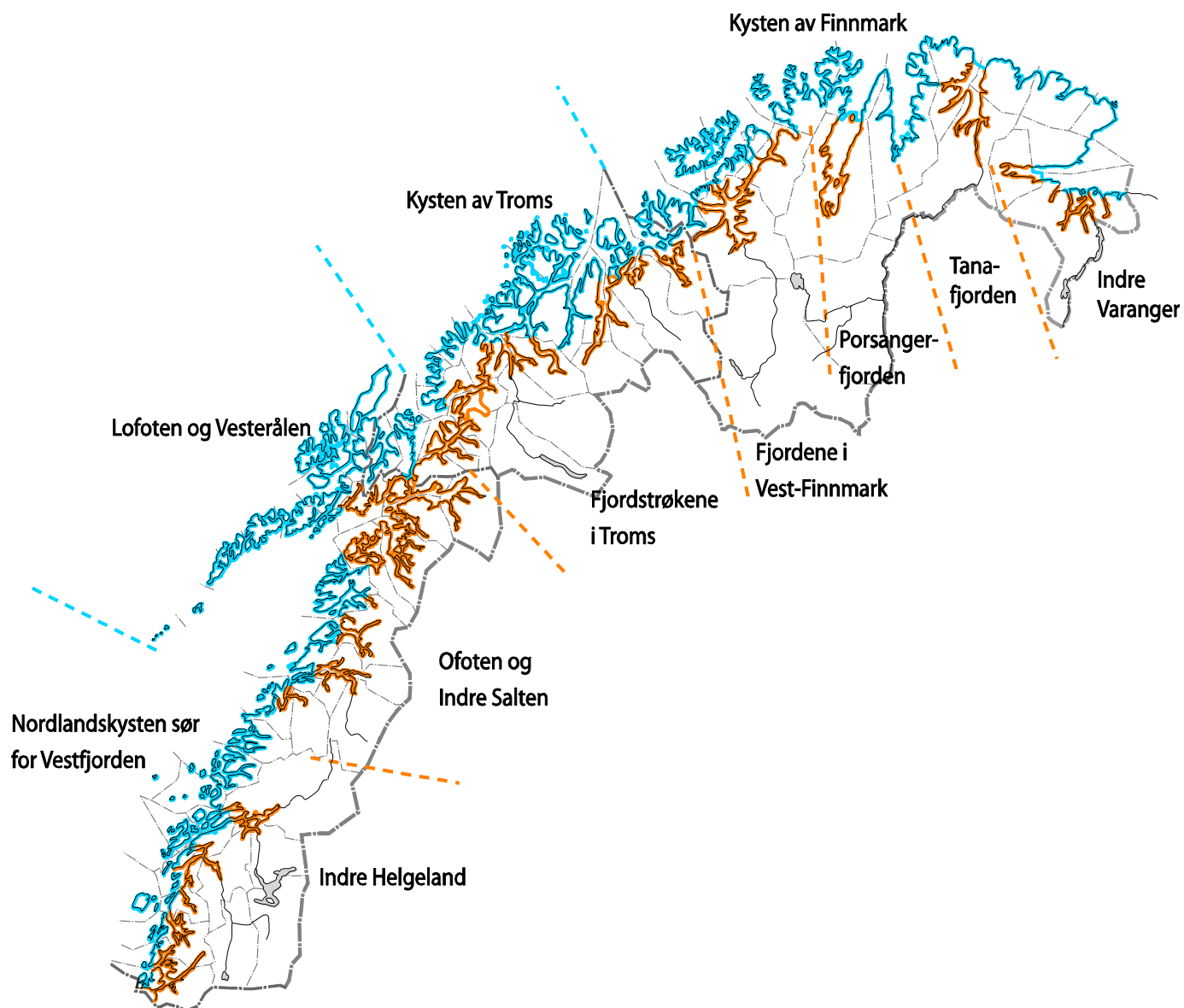
Tabell 2.1. Inndeling av regioner for fiske etter laks i sjøen, fordelt etter kommune. For kommuner som er delt mellom en ytre og en indre del er vårt forslag til deling beskrevet i tabell 2.2.

Region	Kommuner
1 Kysten av Finnmark	Sør-Varanger (ytre), Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg (ytre), Gamvik (ytre), Lebesby, Nordkapp, Måsøy, Hammerfest, Hasvik, Loppa
2 Indre Varangerfjord	Sør-Varanger (indre), Nesseby
3 Tanafjorden	Berlevåg (indre), Tana, Gamvik (indre)
4 Porsangerfjorden	Porsanger
5 Fjordene i Vest-Finnmark	Kvalsund, Alta
6 Kysten av Troms	Kvænangen (ytre), Skjervøy, Lyngen (ytre), Karlsøy, Tromsø, Lenvik (ytre), Berg, Torsken, Tranøy (ytre), Bjarkøy, Harstad, Kvæfjord
7 Fjordstrøkene i Troms	Kvænangen (indre), Nordreisa, Kåfjord, Lyngen (indre), Storfjord, Balsfjord, Lenvik (indre), Målselv, Sørreisa, Tranøy (indre), Dyrøy, Salangen, Ibestad, Lavangen, Gratangen, Skånland
8 Lofoten og Vesterålen	Andøy, Øksnes, Sortland, Bø, Hadsel, Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy, Røst
9 Nordlandskysten sør for Vestfjorden	Steigen, Bodø (ytre), Gildeskål (ytre), Meløy, Rødøy, Lurøy, Træna, Nesna, Dønna, Leirfjord (ytre), Herøy, Alstahaug (ytre), Vega, Vevelstad (ytre), Brønnøy (ytre), Sømna (ytre), Bindal (ytre)
10 Ofoten og Indre Salten	Lødingen, Tjeldsund, Evenes, Narvik, Ballangen, Tysfjord, Hamarøy, Sørfold, Bodø (indre), Fauske, Skjerstad, Saltdal, Beiarn, Gildeskål (indre)
11 Indre Helgeland	Rana, Hemnes, Leirfjord (indre), Vefsn, Alstahaug (indre), Vevelstad (indre), Brønnøy (indre), Sømna (indre), Bindal (indre)
12 Kysten av Trøndelag	Leka, Vikna, Nærøy (ytre), Flatanger (ytre), Osen, Roan, Åfjord (ytre), Bjugn (ytre), Ørland (ytre), Frøya, Hitra, Agdenes (ytre), Snillfjord (ytre), Hemne (ytre)
13 Fjordstrøk i Trøndelag	Nærøy (indre), Høylandet, Fosnes, Namsos, Namdalseid, Flatanger (indre), Åfjord (indre), Bjugn (indre), Ørland (indre), Rissa, Leksvik, Mosvik, Verran, Steinkjer, Inderøy, Verdal, Levanger, Frosta, Stjørdal, Malvik, Trondheim, Skaun, Orkdal, Agdenes (indre), Snillfjord (indre), Hemne (indre)
14 Kysten av Møre og Romsdal	Smøla, Aure/Tustna (ytre), Kristiansund, Averøy (ytre), Eide (ytre), Fræna, Aukra, Sandøy, Midsund (ytre), Haram (ytre), Giske, Ulstein (ytre), Herøy (ytre), Sande (ytre)
15 Fjordene i Møre og Romsdal	Aure/Tustna (indre), Halså, Surnadal, Tingvoll, Frei, Sunndal, Gjemnes, Averøy (indre), Eide (indre), Molde, Nasset, Rauma, Midsund (indre), Vestnes, Haram (indre), Skodje, Ørskog, Stordal, Norddal, Stranda, Sykkylven, Ålesund, Sula, Ørsta, Hareid, Ulstein (indre), Herøy (indre), Volda, Sande (indre), Vanylven
16 Kysten fra Stad til Stavanger	Selje (ytre), Vågsøy (ytre), Bremanger (ytre), Flora, Askvoll (ytre), Fjaler (ytre), Hyllestad (ytre), Solund, Gulen (ytre), Fedje, Austrheim, Øygarden, Radøy (ytre), Askøy (ytre), Fjell, Bergen (ytre), Sund, Austevoll, Os (ytre), Fitjar (ytre), Stord (ytre), Bømlø, Sveio (ytre), Haugesund, Utsira, Tysvær (ytre), Karmøy, Bokn (ytre), Kvitsøy, Rennesøy (ytre), Randaberg

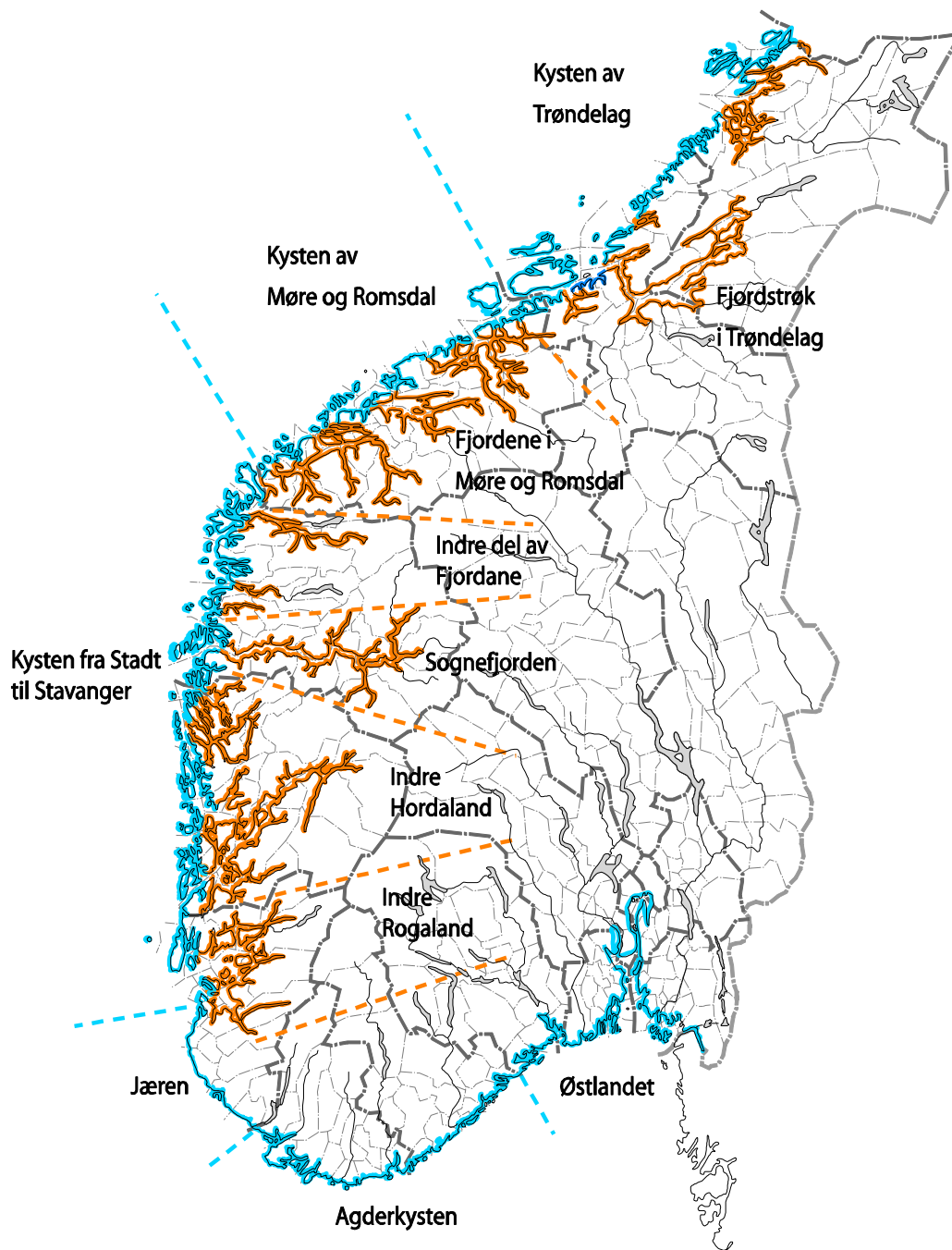
17 Indre del av Fjordane	Selje (indre), Vågsøy (indre), Eid, Stryn, Gloppen, Bremanger (indre), Naustdal, Førde, Askvoll (indre), Gaular, Fjaler (indre)
18 Sognefjorden	Hyllestad (indre), Høyanger, Balestrand, Leikanger, Sogndal, Luster, Årdal, Lærdal, Aurland, Vik, Gulen (indre)
19 Indre Hordaland	Masfjorden, Lindås, Modalen, Radøy (indre), Meland, Askøy (indre), Osterøy, Vaksdal, Bergen (indre), Os (indre), Samnanger, Fusa, Kvam, Granvin, Ulvik, Eidfjord, Ullensvang, Odda, Jondal, Kvinnherad, Etne, Tysnes, Fitjar (indre), Stord (indre), Sveio (indre)
20 Indre Rogaland	Ølen, Bokn (indre), Tysvær (indre), Vindafjord, Sauda, Suldal, Finnøy, Hjelmeland, Strand, Rennesøy (indre), Forsand, Gjesdal, Sandnes, Stavanger
21 Jæren	Sola, Klepp, Hå, Eigersund, Sokndal
22 Agderkysten	Kystkommunene i Vest-Agder og Aust-Agder
23 Østlandet	Kystkommunene fra Telemark til Østfold

Tabell 2.2. Deling av kommuner mellom en ytre del (kyst) og en indre del (fjord).

Fylke	Kommune	Indre del av kommunen
Finnmark	Sør-Varanger	Fjordområdene mellom Bugøynes og Passviknakken, unntatt Holmgråfjorden
	Berlevåg	Innenfor Tanahorn
Troms	Gamvik	Innenfor Stauranberga
	Kvænangen	Innenfor Spildra
	Lyngen	Lyngenfjorden øst for Peppartind
	Lenvik	Malangen øst for Tennskjer og Gisundet innenfor Ytre Årnes
Nordland	Tranøy	Innsida av Senja, nord for Lekangsund
	Bodø	Innenfor Saltstraumen og Beiarkjeften
	Gildeskål	Innsida av Sandhornøya
	Leirfjord	Innenfor Helgelandsbrua
	Alstahaug	Øst for Kystriksveien
	Vevelstad	Øst for Kystriksveien
	Brønnøy	Øst for Kystriksveien
	Sømna	Øst for Kystriksveien
	Bindal	Øst for Kystriksveien
	Nord-Trøndelag	Nærøy
Flatanger		Øst for Utvorda
Sør-Trøndelag	Åfjord	Innenfor ei linje fra Tårnes til Lysøysund
	Bjugn	I Stjørnfjorden
	Ørland	Innenfor Garten
	Snillfjord	Hemnefjorden innenfor Hemnskjell
	Agdenes	Øst for Stavøya
	Hemne	Vinje fjorden og Hemnefjorden innenfor Fuglø
Møre og Romsdal	Aure/Tustna	Innenfor RV 680, unntatt Årvågsfjorden
	Averøy	Innenfor RV 64
	Eide	Innenfor Atlanterhavsveien
	Midsund	Innsida av Otrøy, fra Sundsbø til Årneset
	Haram	Sørøst for Hamnsund
	Ulstein	Innenfor brua på RV 61
	Herøy	Innenfor brua på RV 61
	Sande	Rovdefjorden øst for Nupen
	Sogn og Fjordane	Selje
Vågsøy		Innenfor Husevågøya
Bremanger		Innenfor Husevågøya og Hennøy
Askvoll		Førdefjorden øst for Flokenes og Dalsfjorden øst for Vårdal
Fjaler		Dalsfjorden øst for Kjøsnes
Hyllestad		Sognefjorden innenfor Nesje
Gulen		Sognefjorden øst for Rytletangane
Hordaland	Radøy	Øst for Straume og sør for Manger
	Askøy	Østsida av Askøy
	Bergen	Øst for Askøybrua
	Os	Øst for Halhjem
	Fitjar	Øst for Stokken
	Stord	Øst for E39
	Sveio	Øst for E39
Rogaland	Tysvær	Øst for E39
	Bokn	Øst for E39
	Rennesøy	Øst for E39

Figur 2.1. Regioninndeling for sjøfiske etter anadrome laksefisk i Nord-Norge.

Figur 2.2. Regioninndeling for sjøfiske etter anadrome laksefisk i Sør-Norge.

3. Retningslinjer for regulering av fiske etter anadrome laksefisk

Det vitenskapelige rådet har beskrevet bestandssituasjonen og gitt råd om endringer i beskatningsnivå. Fylkesmennenes rolle er å utarbeide forslag til reguleringer av fisket etter anadrome laksefisk i sjøen og fastsette reguleringene som skal gjelde i vassdragene. DN skal fastsette reguleringene for fisket i sjøen.

3.1 Generelle retningslinjer (elv og sjø)

Implementering av NASCOs retningslinjer for regulering av laksefiske

I NASCO er det vedtatt en overenskomst om føre-var-tilnærmingen i lakseforvaltningen (CNL (98)), som bl a omhandler forvaltning av fisket.

Det er videre utarbeidet en prosedyre som hjelpemiddel for å ivareta føre-var tilnærmingen i reguleringen av laksefisket (CNL31.332). Ved å bruke prosedyren steg for steg vil en komme inn på de viktigste vurderingene som alltid bør foretas før en utformer fiskereglene.

Med bakgrunn i en evaluering av hvordan retningslinjene for regulering av fiske er fulgt opp, ble det på årsmøtet i 2009 vedtatt supplerende retningslinjer for fiskeforvaltning CNL(09)43. Retningslinjene skal legges til grunn for regulering av fisket.

Fylkesmennene skal anvende prosedyren for regulering av fisket i vassdrag og i andre områder som vitenskapsrådet ikke har gitt beskatningsråd for. Ved å fylle ut skjemaet vil en dessuten ha skriftlig dokumentasjon på hvilke vurderinger som ble lagt til grunn ved regulering av fiske. Dette vil trolig gjøre det enklere både å svare på evt spørsmål i ettertid og lette reguleringsarbeidet ved nye revisjoner. Vi anbefaler derfor at skjemaene fylles ut og oppbevares.

Sosioøkonomiske forhold

NASCOs retningslinjer for vurdering av sosioøkonomiske faktorer CNL(04)57 legger opp til en fhv omfattende prosess og vurdering, basert på metodikk som blir anvendt i forbindelse med konsekvensutredninger. Prosedyren skal følges så langt som mulig, og den går i korte trekk ut på:

- Identifikasjon av berørte parter og involvering av disse i prosessen
- Identifikasjon av alternative reguleringstiltak som forventes å kunne gi tilnærmet samme effekt på bestanden, og en kort vurdering av sosioøkonomiske effekter av hvert alternativ.
- Valg av det alternativet som samlet sett er det beste. Når alternative reguleringstiltak evalueres skal bevaring av villaksen gis forrang.

For reguleringene i sjø vil en slik analyse som minimum omfatte:

1. Hvem berøres – gruppe og antall.
2. Inntekt (gjennomsnittlig fangst) de siste fem årene. Evt andre relevante verdier kan også tas med i vurderingen.
3. Forventet fangstreduksjon som følge av reguleringsalternativet.

For reguleringene i elv vil en slik analyse som minimum omfatte:

1. Hvem berøres – gruppe og antall.
2. Inntekter, arbeidsplasser, rekreasjonsverdi de siste fem årene – kvalitativ vurdering.

3. Forventet effekt på inntekter, arbeidsplasser og rekreasjonsverdier som følge av reguleringsalternativet – kvalitativ vurdering.

Proessen for regulering av fiske er fHV omfattende. Den skal bli ivareta forutsigbarhet, saklighet/etterrettelighet i bestandsanalyser og reguleringsvedtak, gjennomsiktighet og etterprøvnbarhet og gi god anledning til medvirkning fra berørte parter (se lokal prosess). En slik prosess vil være et viktig bidrag for å kunne vurdere og ta hensyn til sosioøkonomiske forhold i reguleringsarbeidet.

Fiske på blandede bestander

Med fiske på blandede bestander menes et fiske som beskatter laks fra to eller flere identifiserbare bestander. Fiskereguleringene skal ha som mål å beskytte de svakeste bestandene som bidrar til fisket. Dette gjelder både for laksefiske i sjøen og for fiskerier i store elver eller estuarier, med to eller flere identifiserbare bestander.

Gytebestandsmål og kategorisystemet

NINA har på oppdrag fra DN beregnet gytebestandsmål for 200 nye vassdrag. Gytebestandsmål og vurderinger av gytebestandsoppnåelse skal, så langt mulig, ligge til grunn for fiskereguleringene i de 380 laksevassdrag det er utarbeidet mål for.

I tråd med retningslinjene fra NASCO skal fiske på bestander under bevaringsmålet (gytebestandsmålet) i utgangspunktet ikke tillates. Hvis det av hensyn til sosioøkonomiske faktorer likevel tillates et fiske på en bestand som er under bevaringsmålet, skal fisket begrenses slik at bestanden kan bygge seg raskt opp igjen. Reguleringene som innføres må gjenspeile avstanden mellom gytebestandsmålet og beregnet gytebestand, slik at tiltakene blir strengere jo større avstanden mellom gytebestandsmålet og gytebestanden er. Det må vises varsomhet når informasjon om bestanden er usikker, upålitelig eller utilstrekkelig. Fravær av tilstrekkelig vitenskapelig informasjon skal ikke brukes som årsak til ikke å iverksette reguleringstiltak.

Bestandsvurderingene og beskatningsrådene fra det vitenskapelige rådet skal legges til grunn i reguleringsarbeidet, og evt avvik må begrunnes godt.

Gytebestandsmål er nå innført som biologisk referansepunkt i kategorisystemet for de aller fleste laksevassdragene. Retningslinjer spesifisert mht kategori plassering er vedlagt.

Bestander smittet av *Gyrodactylus salaris*

Handlingsplan (forslag) mot lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* skiller mellom perioden parasitten er til stede i vassdraget og perioden etter at vassdraget er kjemisk behandlet og parasitten regnes for utryddet. Før behandling er målet å ha minst mulig fisk i vassdraget, mens målet etter behandling er å bygge bestandene raskt opp igjen. Dersom status er endret ift det som lå til grunn for beskatningsrådet fra det vitenskapelige rådet, må Fylkesmannen selv vurdere hvilket hensyn som må tas til disse bestandene.

Før behandling er hovedregelen at det tillates elvefiske og fiske i sjøen nær disse vassdragene, i tråd med målsettingen om minst mulig fisk i vassdraget. Ved regulering av fiske i sjø må det imidlertid tas hensyn til situasjonen til alle bestander som blir beskattet. Det forutsettes at Matilsynets krav til desinfeksjon av utstyr skal følges. Dersom pålegg og rutiner ikke følges, må Fylkesmannen vurdere å stanse elvefisket.

Det skal som hovedregel ikke fiskes etter laks i et ferdig behandlet vassdrag før det er friskmeldt. Slike bestander skal dessuten tillegges stor vekt ved regulering av fiske i sjø. Bestandene skal

bygges opp igjen, og ved ikke å åpne for fiske sikres det at gytebestandene når gytebestandsmålet så snart som mulig.

Regulering av fisket i nasjonale laksevassdrag og laksefjorder

Av St.prp. nr 32 (2006-2007) går det frem at "...reguleringene av fisket på bestander som inngår i ordningen med nasjonale laksevassdrag skal følge de samme prinsippene som for øvrig. Reguleringene skal bygge på et best mulig kunnskapsgrunnlag." Videre sies det: "Det må likevel påregnes strengere reguleringer for fiske som berører truede, sårbare eller reduserte laksebestander som inngår i ordningen.

DN vil understreke at truede og sårbare laksebestander som inngår i ordningen som hovedregel ikke skal beskattes verken i elv eller sjø. Dette betyr at det bare kan åpnes for fiske når det kan sannsynliggjøres at fisket ikke beskatter slike bestander i nevneverdig grad. Det gjelder imidlertid spesielle retningslinjer for bestander infisert av *Gyrodactylus salaris* og bestander som opprettholdes ved tiltak, f eks kalking, jf kategorisystemet.

Reguleringer relatert til innslag av rømt fisk

Sårbarhetsvurderingen av ville laksebestander overfor rømt oppdrettslaks (NINA rapport 244) inneholder en del sentrale konklusjoner:

- Årlige innslag av "førstegenerasjons" rømt oppdrettslaks på 5 % eller mer vil over lang tid (50-100 år) medføre så store endringer i bestandenes genetiske sammensetning og struktur, at den må anses å bestå av en form for forvillet laks.
- Årlige innslag av "førstegenerasjons" rømt oppdrettslaks på 20 % eller mer vil over fhv få laksegenerasjoner medføre store endringer i bestandenes genetiske sammensetning og struktur.
- Episoder med høye innslag vil øke hastigheten på utskiftingen av opprinnelig bestand
- Høy gytesuksess hos oppdrettslaks vil øke hastigheten på utskiftingen av opprinnelig bestand. Gytesuksessen til fisk er bl a avhengig av størrelsen på gytefisken, slik at stor oppdrettslaks i en smålaksbestand normalt vil ha fhv høyere gytesuksess enn liten oppdrettslaks i en storlaksbestand.

I rapporten ble det også konkludert med at reduksjon av andel "førstegenerasjons" rømt oppdrettslaks i gytebestanden om høsten er det tiltaket som med størst sikkerhet vil redusere negative effekter på villfiskbestandene. Å kun øke gytebestandsstørrelsen av vill fisk utover det gytebestandsmålet tilsier, har mer usikker effekt, fordi økt konkurranse på ungfiskstadiet kan favorisere avkom etter rømt oppdrettsfisk, bl a pga større veksthastighet og mer aggressiv adferd.

I forbindelse med ny kategorisering har NINA fått i oppdrag å vurdere innslaget rømt fisk i gytebestandene.

På denne bakgrunn fastsettes følgende retningslinjer:

- a. Fiskereguleringen skal bidra til å redusere andelen av rømt oppdrettsfisk i gytebestanden.
- b. NINAs bestandsvise vurderinger av innslaget rømt fisk, som gjøres ifm med kategoriseringen, skal ligge til grunn for reguleringene.
- c. I situasjoner med jevnlig 5 % eller mer oppdrettsfisk i gytebestanden om høsten skal det settes i verk tiltak som bidrar til at innslag av rømt oppdrettsfisk reduseres.
- d. I situasjoner med jevnlig 20 % eller mer rømt oppdrettsfisk må det settes i verk strenge tiltak. Aktuelle reguleringstiltak er:
 - forskyve oppstart av fiskesesongen i sjø og/eller elv for å skjerme villfisk fra beskatning

- strenge kvoter for uttak av vill fisk
 - utsettingspåbud for hunnfisk som ser ut som vill fisk.
 - utsettingspåbud for all fisk som ser ut som vill fisk.
- e. I år eller situasjoner der det forventes eller registreres høye innslag av rømt oppdrettsfisk, skal det vurderes ekstraordinære tiltak.

Behovet for fiskereguleringstiltak må ses i sammenheng med andre tiltak, f eks oppfisking, som innføres for å redusere andelen rømt oppdrettsfisk i gytebestander om høsten.

Kompensasjonsordninger

I nyere tid er det etablert private kompensasjonsordninger der sjølaksefiskere har fått betalt for ikke å fiske. Dette ble for eksempel gjort en kort periode i Nordfjord på slutten av 1990-tallet, og det ble etablert i Trondheimsfjorden i 2005.

I områder med kompensasjonsordninger skal fisket i sjøen reguleres på bakgrunn av hvordan bestandssituasjonen ville være med et ordinært sjølaksefiske i området etter gjeldende forskrift, dvs uten kompensasjonsordningen i funksjon. Regulering av sjølaksefiske for kommende periode skal utformes på bakgrunn av en slik vurdering. I tilfelle forvaltningsmål ikke ville blitt nådd må fisket innskrenkes i tråd med retningslinjene.

I vassdragene i områder med kompensasjonsordning reguleres fisket på bakgrunn av aktuell bestandssituasjon, dvs med kompensasjonsordningen i funksjon.

Dersom kompensasjonsordningen endres signifikant eller faller bort i løpet av en reguleringsperiode må det foretas en ny vurdering av reguleringsregime i vassdragene. Om nødvendig bør også reguleringen i sjølaksefisket vurderes på ny. Det samme gjelder når det etableres nye kompensasjonsordninger.

Forholdet mellom reguleringer av fiske i elv og fiske i sjø

Basert på vurderingene fra det vitenskaplige rådet for lakseforvaltning er det behov for å redusere beskatningen av mange bestander. Det vil medføre ytterligere restriksjoner i en lang rekke vassdrag og de fleste sjøregioner. Reguleringen i sjø og elv skal som før ses i sammenheng, og bestandene som er avgjørende for reguleringsregimet i sjøen, skal ha minst like god beskyttelse i elv som i sjø. Det må understrekes at beskatningsrådene gjelder den samlede beskatningen på den enkelte bestanden. Fylkesmennene må også vurdere om det eventuelt kan være behov for å endre de spesielle fiskereglene i munningssonene.

Forholdet mellom reguleringstiltakene i elv og i sjø må vurderes. Er f eks fisket og beskatningen i sjøen fra før strammet inn kraftig mens beskatningen i elver som ikke når gytebestandsmålene er lite redusert, skal innstrammingene i hovedsak tas i elv. Er f eks fiske forbudt eller sterkt regulert i elv som ikke når gytebestandsmålene mens det fremdeles foregår et mer betydelig sjølaksefiske, skal innstrammingene i hovedsak tas i sjø. Selvpålagte restriksjoner i fisket som har bidratt til bedre gytebestandsmåloppnåelse skal vektlegges sterkt i en slik vurdering. Fiskeregulering i sjø skal i stor grad baseres på tålegrensen til den eller de svakeste av de bestandene som inngår i fisket. Reguleringene i elv skal tilpasses den aktuelle bestandssituasjonen

Sesongen 2009

Foreløpig inntrykk fra årets sesong og fylkesmennenes tilbakemeldinger tyder på at fangstene og dermed også oppgangen av laks har vært betydelig dårligere enn i 2008. Sesongen 2009 er ikke

tatt med i vurderingene til vitenskapsrådet. I vassdrag og regioner der nedgangen er tydelig må dette tillegges vekt i reguleringsarbeidet.

3.3 Laksefiske i elv

Hovedregelen er at det kan åpnes for fiske når det er et høstbart overskudd, jfr retningslinjene ovenfor.

Hvert enkelt vassdrag skal vurderes individuelt. Dersom det er flere stammer innen samme vassdrag skal disse om mulig også vurderes separat. Det kan dermed ikke fastsettes ens fisketid eller kvote for hele fylker eller større geografiske områder, der bestandssituasjonen varierer. Det skal i utgangspunktet ikke være samme fisketid for vassdrag i ulike kategorier, med mindre det er satt inn andre virkemidler som har tilstrekkelig regulerings effekt.

Fisketid

Fylkesmannen skal bruke fisketid som hovedvirkemiddel for å nå gytebestandsmålet. Alternative virkemidler for å regulere fisket kan brukes og vektlegges ved fastsetting av fisketid på bakgrunn av forslag fra lokalt hold. Det forutsettes at alternative virkemidler må forventes å ha reell fangstregulerende effekt, at rettighetshaverne er godt organisert og at det etableres et tilstrekkelig opplegg for oppfølging.

Regulering av fiske i elver kan dermed dels inn i to grupper:

- a. Elver uten fungerende lokal forvaltning: Ved regulering av fisket i slike elver skal virkemidlet være redusert fiskeinnsats og normalt kortere sesong.
- b. Elver med fungerende lokal forvaltning: Ved regulering av fisket i slike elver kan alternative virkemidler brukes i kombinasjon med eller som alternativ til redusert sesong.

Den ytre rammen for fisketid i vassdrag er 1. juni t.o.m. 31. august. Det kan unntaksvis fastsettes en tidligere startdato eller senere sluttdato for sesongen, hvis bestanden tåler det (oppnådd gytebestandsmål) og det er forsvarlig og sterkt ønskelig ut fra lokale forhold. Ytre ramme kan bare avvikes dersom dette kan forklares av spesielt tidlig eller sein oppvandring av laks i vassdraget. Det er også en forutsetning at fisket avsluttes før fisken endrer adferd i forkant av gytingen.

Fisketiden og fiskereglene forøvrig skal utformes slik at utilsiktet skjev beskatning (dvs at visse deler av bestanden beskattes mer enn andre) unngås eller reduseres. Det skal iverksettes tiltak dersom man observerer eller har indikasjoner på tilstander som er klart unormale når det gjelder bestandens sammensetning og mangfold.

Det vises for øvrig til retningslinjer for hver enkelt kategori (vedlagt).

Kvoter og gjenutsetting

I vassdrag med god organisering kan kvoter benyttes som alternativ til innkorting av fisketid. Kvoter skal være et lokalt regulerings tiltak, men kan tas inn i den offentlige fiskeforskriften. Det forutsettes at kvotene settes slik at de får reell betydning for gytebestandens størrelse, jf "laksefiskeboka".

Gjenutsetting av fisk kan brukes i kombinasjon med kvoter, ved rettet fiske mot en art og evt rettet mot kjønn og størrelsesgrupper. Ved rettet fiske må det vurderes om hensynet til arten det ikke skal fiskes etter kan ivaretas tilstrekkelig. All gjenutsatt fisk skal heretter rapporteres. I en brosjyre

utarbeidet av Norske lakseelver "Gjenutsetting av fisk" gis det en del anbefalinger om hvordan gjenutsetting av fisk bør utføres. I tillegg viser vi til Lov om dyrevelferd § 20 og til denne lovens forarbeider.

Før en evt videreføring av etablerte kvoteordninger skal det vurderes hvorvidt slike ordninger har blitt praktisert forsvarlig. I vassdrag der dette har fungert dårlig skal kvoter ikke videreføres med mindre det iverksettes nye tiltak som gir grunn til å tro at forholdene forbedres. I vassdrag der kvoter ikke kan videreføres skal fiskeinnsatsen (normalt sesong) reduseres. I elver der kvoteordninger videreføres bør forskriften legges opp til at reguleringsregimet kan endres raskt dersom det er grunn til å tro at kvoteordninger ikke følges opp forsvarlig (liten aksept/kontroll). Det skal også vurderes hvorvidt kvoter har hatt utilsiktet og uheldig effekt, f eks ved å dreie beskatning over på større fisk.

Gytebestandsmåloppnåelse

Beskatningsråd som er gitt av det vitenskaplige rådet skal legges til grunn med mindre det kan godtgjøres at rådene bygger på feilaktig grunnlag og dette medfører at rådet bør endres. I slike tilfeller skal vitenskapsrådet konsulteres.

Vassdrag uten informasjon om bestandsforhold skal ikke åpnes for fiske før det er lagt et tilstrekkelig grunnlag for bestandsvurderinger.

I nasjonale laksevassdrag skal fiskeoppgangen og fisket vurderes midt i sesongen slik at det kan settes i verk ytterligere tiltak dersom det er fare for at gytebestandsmålet ikke blir nådd. I 2009 ble det utviklet et eget verktøy for denne vurderingen, bestående av et notat med prosedyre og spesialtilpassede regneark for hvert nasjonale laksevassdrag. Regnearkene tar utgangspunkt i historiske data om oppgangs- og fangstfordeling gjennom sesongen og hvorvidt gytebestandsmål sannsynligvis blir oppnådd eller ikke under gitte forhold. Fylkesmannen skal innføre krav om midtveisevaluering i øvrige laksevassdrag der han/hun mener det er nødvendig. Kravet om midtveisrapportering skal formaliseres.

Forhåndsavtalte reguleringstiltak i fiskesesongen

I tråd med retningslinjene som er utarbeidet i NASCO skal ansvarlig forvaltning kunne respondere raskt ved behov, og stenge fisket eller justere uttaket eller fiskeinnsats ift innsig og miljøforhold. Det skal utvikles forhåndsfastsatte reguleringstiltak ("preagreed management actions") for situasjoner der midtveisevaluering tilsier at gytebestandsmål ikke nås. I elver med fungerende lokal forvaltning skal slike tiltak fastsettes lokalt. Der det ikke er etablert lokal forvaltning eller hvor midtveisevaluering ikke gjennomføres skal Fylkesmannen fastsette hvilke tiltak som skal iverksettes. Forhåndsavtalte reguleringstiltak skal formaliseres slik at tiltakene kan iverksettes umiddelbart.

3.4 Laksefiske i sjø

Forslag til reguleringer av fiske i sjøen skal bygge på en vurdering av alle bestander som inngår i fisket, og ikke bare bestander fra elvene som ligger innenfor samme geografiske område.

Beskatningsråd som er gitt av det vitenskaplige rådet skal legges til grunn med mindre det kan godtgjøres at rådene bygger på feilaktig grunnlag og det medfører at rådet bør endres. I slike tilfeller skal vitenskapsrådet konsulteres.

Den ytre rammen for fisketid i sjøen er 1. juni t.o.m. 4. august.

Når det innføres innstramminger i elv i sesongen bør Fylkesmannen vurdere om det er behov for innstramminger også i sjøen. Dette må i så fall legges fram for direktoratet, som har hjemmel til å regulere dersom det er nødvendig. Det er per i dag ikke etablert noe system for midtveisrapportering fra sjølaksefisket. Behov for reguleringer i sesongen må vurderes med grunnlag i midtveisevalueringen i elvefisket og evt overvåkingsstasjoner i sjøen.

Fylkesmannen må vurdere spesielt om hensynet til trua og sårbare bestander fra nasjonale laksevassdrag er godt nok ivaretatt, jf pkt. 3.2, og om ny kategorisering av vassdrag medfører endringer i grunnlaget for beskatningsrådene.

Fylkesmannen må vurdere om det er behov for ytterligere differensiering av fiskereglene i fjorder, ut fra beliggenhet til de elvene som har bestander under gytebestandsmålet. Dette kan gjelde dersom det er god bestandssituasjon i indre deler av fjorden eller i sidefjorder, men nødvendig å redusere fisket på en eller flere bestander i ytre del av fjorden. I den sammenhengen må det også legges til grunn at bestander som ikke beskattes i elv i prinsippet heller ikke skal beskattes i sjøen.

Fiske der laks fra russiske elver inngår

Med bakgrunn i at laks fra russiske elver blir beskattet i sjølaksefisket i Norge har russiske myndigheter, etter avtale, fått forslaget til retningslinjer til kommentar. Ved utforming av forslag til regulering i berørte områder skal det legges vekt på vedlagte tilbakemelding fra Russland som konkluderer med: *“The Russian Federation re-states its earlier position that the coastal fisheries for Atlantic salmon in Norway, specifically in those areas where salmon of Russian origin are intercepted, must be regulated by more restrictive measures, including measures such as a ban on bend netting, further reduction of the fishing season and number of fishing days, and closure of all salmon fishing in the Varanger fjord (Finnmark)”*.

Fiske etter rømt oppdrettsfisk

Direktoratet ser det som prinsipielt viktig å skille mellom ordinært laksefiske og fiske som har som formål å beskutte rømt oppdrettsfisk. På den bakgrunn er det naturlig å beholde 4. august som generell sluttdato for fiske etter *vill* anadrom fisk.

Det vitenskapelige rådet har vurdert smålaksbestandene til å være mer utsatt for beskatning i sjølaksefisket enn tidligere, på grunn av endringer i vekst, livshistorie og tidspunkt for innvandring. Gjeldende regler for utvidet fiske etter rømt fisk har ikke tatt hensyn til dette. Fylkesmennene må derfor spesielt vurdere fiske etter rømt fisk i lys av rådets analyse av bestandenes utsatthet for beskatning.

Det kan åpnes for fiske etter rømt oppdrettsfisk når villfisken i all hovedsak har passert det aktuelle området. I områder der gytebestandsmål er oppfylt kan oppfisking av rømt oppdrettsfisk være et aktuelt tiltak selv om det også tas en del vill laks. I områder der gytebestandsmål ikke oppfylles, skal andelen rømt oppdrettslaks i fangsten normalt ligge på minst 90 % før det åpnes for et fiske etter rømt oppdrettslaks. Dette bl a fordi en betydelig andel av den rømte oppdrettsfisken uansett ikke ville ha vandret opp og deltatt i gytingen i vassdrag. Det skal også tas spesielt hensyn til situasjonen for sjøaure og sjørøye i området. Fiske etter rømt oppdrettsfisk må ses i sammenheng med andre reguleringstiltak, som forskyving og/eller reduksjon av det ordinære sjølaksefisket. Med bakgrunn i tegn på endret innsigsmønster for bl a smålaks samt at det har vært uvanlig lite smålaks i fangstene de siste tre sesongene, må starttidspunkt for fiske etter rømt fisk vurderes spesielt. Dette gjelder spesielt i områder med hittil tidlig start for fiske etter rømt fisk.

3.5 Spesielle retningslinjer for sjøaurefiske

Hovedregelen er fortsatt at regulering av fiske etter sjøaure skal følge reguleringene for fiske etter laks dersom det ikke er nødvendig å ta spesielt hensyn til sjøauren. Regulering av fiske etter sjøaure skal for øvrig baseres på retningslinjene for de ulike kategoriene i kategorisystemet. I 2010 skal det innføres spesielle reguleringer for fiske etter sjøaure i deler av landet. Det er nå i langt større grad enn tidligere nødvendig å ta spesielt hensyn til sjøauren fordi bestandsutviklingen har vært svært negativ de senere årene, særlig på strekningen Vest-Agder - Nord-Trøndelag. Det bør tas hensyn til resultatet av sesongen 2009.

Det er ikke fastsatt gytebestandsmål for bestander av sjøaure. Vurdering av gytebestanden er ofte svært vanskelig fordi en del fisk som vandrer opp fra sjøen om sommeren og høsten ikke skal gyte. Samtidig vil en del fisk som skal gyte oppholde seg i vassdraget hele året. Selv om det faglige grunnlaget for å vurdere bestandene av sjøaure er svakere, stilles det tilsvarende strenge krav som ved laksereguleringene. Der hvor det er mulig skal spørsmålet om det er nok gytefisk vurderes, selv om det ikke er beregnet et konkret gytebestandsmål.

På grunn av bestandssituasjonen skal grunnlaget for å åpne for sjøaurefiske vurderes spesielt. Der hvor det er fisketid for laks, men ikke åpnes for fiske etter sjøaure, skal det være gjenutsettingspåbud. Det kan ofte være vanskelig å fastsette egen sesong for sjøaurefiske i elv fordi oppvandingstiden kan være kort og væravhengig. Slike steder kan kvotebegrensninger (bag limit) og/eller spesielle størrelsesbegrensninger (minstemål/størstemål) være alternative virkemidler eventuelt i kombinasjon med sesongregulering. Alternative virkemidler skal kun brukes i vassdrag hvor det er god organisering.

For laks er det vassdragsrettet forvaltning som er regelen. Det er imidlertid langt flere sjøaurebestander enn laksebestander, og de fleste bestandene er små. Det kan derfor være aktuelt å lages felles regler for flere vassdrag i et område, særlig der det er mange små bestander eller bestander med samme kategoriplassering. Det tilhørende sjøområdet bør ha fiskeregler som harmonerer med reglene i vassdragene. Store bestander av sjøaure skal ha vassdragsrettet forvaltning slik som for laksen.

Der hvor det innføres spesielle restriksjoner i elv skal det også vurderes å innføre spesielle restriksjoner i sjøfiske, som utsettingspåbud for sjøaure, nedsenkingspåbud for alle maskevidder, restriksjoner på fiske med stang og håndsnøre og spesielle restriksjoner i munningsområder. Hovedmålsettingen med reguleringene i 2010 er at fisket på sjøaure skal reduseres både i elv og i sjø fra og med Vest-Agder til og med Nord-Trøndelag, og ellers der hvor bestandssituasjonen tilsier det.

3.6 Spesielle retningslinjer for sjørøye fiske

Forvaltningen av sjørøyebestandene innebærer noen ekstra utfordringer sammenliknet med forvaltningen av laks og sjøaure. Kartleggingen av bestandene er fremdeles ikke helt i mål, men det ser ut til å være 100 selvreproduserende bestander. Dette er langt færre bestander enn antatt før kartleggingen begynte på slutten av 1990-tallet.

Det skilles mellom bestander som har tilgang på innsjøer å gyte i, og bestander i vassdrag uten innsjøer. I noen vassdrag med innsjøer er det imidlertid bare stasjonær røye som gyter i disse, mens sjørøya bruker andre områder. Tilsvarende vil det for noen elvegytende bestander bare finnes gytende sjørøye i veldig avgrensede områder (små sidebekker, loner osv). I mange vassdrag ser det ut til at sjørøya er i nedgang. Bestandsstatus er likevel ofte usikker, og det er også usikkert om nedgangen kan skyldes overbeskatning (elv og/eller sjø) eller andre årsaker (bl

a klimaendring, lakselus og vassdragsregulering). Inntil kunnskapen om den enkelte bestanden blir god nok må fiskereguleringene ha ekstra god sikkerhetsmargin.

Det er i dag ikke fastsatt gytebestandsmål for bestander av sjørøye. Utgangspunktet for fiskereguleringene skal uansett være en faglig vurdering av størrelsen av, og utviklingen i gytebestanden.

Retningslinjene for regulering av sjøaufisike skal gjelde også for regulering av sjørøyefiske. Det må imidlertid tas hensyn til at sjørøya er spesielt sårbar for beskatning pga tendens til stimadferd i sjøen, svært konsentrert oppvandring og oppsamling i kulper i vassdrag. Hovedmålsetningen med reguleringene i 2010 er at fisket på sjørøye skal reduseres både i elv og i sjø der bestandssituasjonen tilsier det.

3.7 Lokal prosess

I tråd med opplegget for sosioøkonomiske forhold skal de berørte partene involveres i reguleringsarbeidet og være godt kjent med prosessen. Vedlagte flytdiagram over prosessen må derfor videreformidles til lokale interessenter. Ved utarbeidelse av forslag til fiskeregler i vassdrag med god organisering skal også kommunen og viktige brukerinteresser, slik som sportsfiskeinteressene, gis anledning til å medvirke (jf kap. 3.1 sosioøkonomiske forhold). Det er imidlertid rettighetshaverne som fatter endelig beslutning om forslaget.

Forslag til reguleringer i sjøfisket skal drøftes i de regionale fagrådene før de oversendes Direktoratet for naturforvaltning. Dersom regionale fagråd ikke er opprettet, skal Fylkesmannen i det minste invitere alle relevante organisasjoner på fylkesplan til et møte hvor saken drøftes. Fagrådenes/møtenes tilrådinger skal refereres og tillegges vekt, så fremt de er i tråd med retningslinjene.

Det skal være sammenheng mellom fagrådenes geografiske ansvarsområde og regioninndelingen. Det er imidlertid overlatt til Fylkesmannen å vurdere, i samråd med organisasjonene, om det er hensiktsmessig å opprette ett fagråd for fylket. Det forutsettes i så fall at regionene er representert, og det bør vurderes om også enkeltfjorder innen fjordregioner bør være representert.

I vassdrag med tilfredsstillende lokal organisering skal forslag til fiskeregler for vassdraget utarbeides lokalt dersom det er vilje til dette. Når forslag til fiskeregler utarbeides lokalt, må Fylkesmannen foreta en vurdering av hvilke bestemmelser som skal tas inn i forskriften og hvilke som skal gis som lokale fiskeregler. De samlede fiskereglene for vassdraget skal sikre et forsvarlig beskatningstrykk, og tillatt fisketid skal ses i sammenheng med eventuell bruk av andre virkemidler. Dersom Fylkesmannen ikke vil følge det lokale forslaget til fiskeregler, skal saken forelegges DN.

Tilfredsstillende lokal organisering foreligger når det finnes ett aktivt organ for fiskerettighetshaverne i vassdraget. Grunneierorganet skal i prinsippet representere alle fiskerettshaverne og kunne ta beslutninger som er bindende for hele vassdraget, eller de deler vassdraget som anses nødvendig for å få til en god og forsvarlig forvaltning. I tillegg skal det være etablert et godt forvaltningsopplegg for den anadrome strekningen av vassdraget. Dette innebærer en tilfredsstillende fangststatistikk, oppsyn med fiske og helst også et opplegg for vurdering av bestandsutviklingen.

3.8 Endringer i 5-års-perioden

Som tidligere nevnt skal fiskereguleringene som hovedregel ligge fast for en femårsperiode. Dette skal blant annet bidra til økt forutsigbarhet i reguleringene og vil være ressursbesparende både for offentlig forvaltning, rettighetshavere og fiskere.

Det kan imidlertid oppstå situasjoner der reguleringer må vurderes på nytt og eventuelt endres også innenfor en femårsperiode. Alvorlige endringer i menneskeskapte påvirkninger eller uforutsett kraftige naturlige svingninger i lakseproduksjon og innsig kan gjøre det nødvendig å endre fiskereguleringene.

Gjeldende regulering skal alltid vurderes når et vassdrag skifter kategori. Et tilfelle kan være når et vassdrag for eksempel infiseres med *Gyrodactylus salaris* eller produksjonsforholdene endrer seg vesentlig. Vanligvis vil slike endringer også medføre endring av vassdragets kategoriplassering. Reguleringsregimet må også vurderes på nytt dersom eventuelle nye beregninger av gytebestandsmål og gytebestandsmåloppnåelse skulle tilsi det.

Som en hovedregel skal fiskereguleringene kun endres når det i vesentlig grad vil avhjelpe situasjonen og det ikke kan utsettes til utgangen av gjeldende reguleringsperiode. Dette gjelder for reguleringer både i vassdrag og sjø. Endringer i sjøreguleringene vil være mest aktuelt når betydelige vassdrag i regionen endrer kategoriplassering eller fisketid, eller når beskatningstrykket øker vesentlig mer enn forutsatt i retningslinjene for regionen. Dersom det blir innført konsesjonsordning i kommende reguleringsperiode må reguleringene for både sjølaksefisket og elvefisket vurderes på nytt.

Dersom det blir etablert en tilfredsstillende lokal organisering i vassdraget i løpet av perioden skal reguleringsregimet vurderes på nytt etter prosedyren som er gitt under retningslinjer for lokal prosess.

3.9 Fremdrift

Fylkesmennesenes arbeid med fiskereguleringene, kategoriseringen og bidrag i arbeidet til NINA og vitenskapsrådet for lakseforvaltning (jf egne oppdragsbrev) skal følge denne framdriftsplanen:

Tid	Oppgave
26. juni	FM får oppdrag om ny kategorisering
30. juni	FM mottar og skal kvalitetssikre gytebestandsmål for nye 200 vassdrag
1. september	FM ferdig med å kvalitetssikre gytebestandsmål for nye 200 vassdrag
9. september	Rapport fra vitenskapsrådet sendes til FM
24. september	DNs retningslinjer vedr. regulering av fiske sendes til FM
Oktober	Regionale og lokale prosesser (møte i regionale fagråd)
1. oktober	FM sender svar til NINA på spørsmål om rømt oppdrettsfisk (jf. kategorisering)
5. oktober	Ny internettbasert kategoriseringsbase klar til bruk
20. oktober	Gytebestandsmål for nye 200 vassdrag er ferdig
25. oktober	FM sender forslag til kategorisering til DN
15. november	FM sender forslag til sjøreguleringer til DN
1. desember	FM sender forslag til forskrift for elvefiske på høring

1. desember	DN sender forslag til forskrift for sjølaksefiske på høring
5. februar	Høringsfrist for forslaget til forskrift for sjølaksefiske
15. februar	FM vedtar forskrift for elvefiske
1. mars	Forskrift for sjølaksefiske er ferdig i DN
	Endelig avklaring av forskrift for sjølaksefiske i MD